

Választ tervezek Freiburgba

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának illetékes tanácsosa ez év júliusának 28. napján levelet írt Kathrin Hintschnek, a freiburgi Kulturális Hivatal munkatársának. Ebben közölte, hogy a minisztérium a szeptember 1. és 5. közt tartandó német–magyar írótalálkozó magyar résztvevői közül „kész Balla Zs. asszony és Bodor Á. úr útiköltségeit utólagosan megtéríteni (szabályzatunk szerint közintézmény saját autó használatát csak így fizetheti meg). Minisztériumunk **Eörsi István** úr útiköltségeit nem fedezi.” Ez a közlemény Freiburgban meglepetést keltett. Uhlmann úr, a Stuttgartban székelő baden-württembergi kormány kultuszminisztériumának tanácsnoka ugyanis már 1999. február 8-án tudatta dr. Ludwig Krapf-fal, a freiburgi Kulturális Hivatal vezetőjével, hogy a tervezett találkozón „a magyar féllel a millenniumi rendezvényekkel kapcsolatban lefolytatott megbeszélések alapján a magyar szerzők útiköltségeit a magyar Kulturális Örökség Minisztériumának kell viselnie.” Ezért aztán Kathrin Hintsch 2000. július 31-én megköszönte, hogy a magyar fél fedezi Balla Zsófia és Bodor Ádám útiköltségeit, majd így folytatta levelét: „Nem érthető, hogy miért utasítják el **Eörsi** úr útiköltségeinek kifizetését – megtudhatjuk ennek okát? Választ várva maradunk baráti üdvözléssel.”

A válasz augusztus 5-ig, vagyis a német–magyar írótalálkozó befejezéséig nem futott be. Én viszont nem szeretném, ha a freiburgiak ezerszentszeds nemzeti örökségünk részének tekintenék az udvariasságot. Ezért elhatároztam, hogy válasszal szolgálok, addig is, amíg a hivatalos magyarázat megszületik.

Olyan kormányunk van, amelyik maradéktalanul azonosítja magát a nemzettel. Ez az érzelmi bűvészműtárvány főként a legnagyobb kormánypártnak, a Fidesznek a műsorát gazdagítja. A párt elnöke, Kövér László ki is fejtette, hogy csak a Fidesz dolgozik a nemzet boldogulásáért, az ellenzék viszont az ország tönkretételét tűzte ki célul. Hasonló váddal illette a miniszterelnök, még ellenzéki irodában a szabad demokratákat, azt állítva róluk, hogy nem ügyetlenségből vagy ostobaságból, hanem tudatosan okoznak kárt. Feltételezem, hogy Orbánék maguk sem hiszik, amit mondanak, szavaik mégis a lélek mélyéből fakadnak. Hogyan lehetséges ez? Csakis úgy, hogy van egy megingathatatlan meggyőződésük, amelyért emberjogi és szociális érzékenységükön és liberális világgélfogásukon kívül feláldozzák szavahihetőségüket és polgári jó híruket is. Ez a meggyőződésük, melyhez hívek maradnak utolsó lehetőségükig, tömören így foglalható össze: a hatalom őket illeti meg. A hatalomért még a magyaror-

szági nációk legitim örököseivel is együttműködnek.

Ez a hatalmi megszállottság egy olyan ország fiatal, tehetséges politikusaikat fertőzte meg, amely csak egy évtizeddel ezelőtt szakíthatott a pártállam monolit struktúrájával. A magukat kommunistának becéző rendszerekben semmivel össze nem hasonlítható értéknek számított a hatalom. A Kádárokat, Husákokat, Honeckereket, a mozgalom végtermékeit a pártállam utolsó évtizedeiben világnézeti és intellektuális szempontból már semmi sem kötötte Leninhez, csak a hatalom akarása volt bennük közös. Igaz: a késői utódok már nem ábrándoztak az állam elhalásáról; viszont élvezni sem tudták igazán a hatalmat, noha létezésük alfájának és ómegájának tekintették.

Az 1990-es választás után a pluraliz-

elharapódzott a hatalomkór, ez a párt akaratlanul is olyan hagyományhoz kapcsolódott, amellyel egyébiránt őszintén szakítani akart. A Fidesz-vezetők arra vállalkoztak, hogy kialakítsák a plurális struktúrán belül, ezt gyengítve és csorbítva a monolit hatalomgyakorlás technikáit. Orbán Viktor és legközelebbi munkatársai már kormányra jutásuk előtt monolit pártot teremtettek a kommunista pártok demokratikus centralizmusának mintájára. Ennek szemléletét aztán kiterjesztették az államapparátusra, és megkezdték a teljes társadalmi és üzleti élet elfideszesítését. Lukács György pompás definíciója szerint a sztálinizmus olyan hierarchikus építmény, olyan gúla, melynek minden pontján – tehát nem csak felhőkbe vesző csúcson – egy-egy Sztálin trónol. Erre emlékeztet az a mód is, ahogy a jelenlegi Fidesz-állam

szórol szóra ugyanezt a levelet kapja a túszedzők főnöke: „Minisztériumunk **Eörsi István** úr váltságdíját nem fedezi.” Ezt az észjárást ismerjük már. Amikor Budapest a helyhatósági választásokon nem fideszes, hanem szabad demokrata főpolgármestert és szocialista–szabad demokrata többségű önkormányzatot választott, a kormány néhány érvényes szerződést, bank- és kormánygaranciákat suta dobba megfosztotta a fővárost egy új metróvonalról. Később a költségvetési támogatások elosztásakor sorra megbüntették azokat a településeket, ahol vereséget szenvedtek a kormánypártok. Budapest rosszul választott? Akkor nem kap metró. Egy másik város iskolát vagy kórházat nem modernizálhat, ugyanezért. Én rosszul írtam, tehát nem fizetik ki az útiköltséget. Mostantól mindenki meggondolja a helyhatósági választásokon, hogy melyik rubrikáit ikszeli be. A kulturális rendezvények szervezői is előrelátóbban állítják majd össze a meghívandók listáját.

Egy barátom, akire szintén haragszának a kulturális szféra orbánviktorai, nemcsak a közszolgálati televízióból nem kap megrendelést, hanem a magánadóktól sem. Egyszer aztán mégis elfogadta valamelyik munkáját egy magán-televízió. „Ugye megérted, hogy nem írjuk ki a nevedet?” – kérdezte jóakarója. Boldogító pártállami emlékek ébredtek bennem e történet hallatára. Írtam én is a Magyar Rádióknak más nevében, eltiltásom előtt pedig mások az én nevemen. De ma egy alkotó névtelenítéséhez nincs szükség a pártállam ideológiájára és rendőrségére sem. Az újra kibimbózó félelem minden külső segítség nélkül megteszi a magáét. Egy barátom elpanaszolta, hogy a fordítóiroda, amely el látja angol nyelvű műszaki és egyéb szakszövegekkel, tíz pályázatot bukott el egymás után, egyedül azért, mert nem „Fidesz közeli”. A többpárti struktúra ellenére az értelmiségnek és az üzleti élet szereplőinek egzisztenciális érdekévé válik, hogy valamilyen módon letegye a Fidesz mellett a garast. A számár cukrot kap a zab mellé, hogy húzza a kocsit. Ha nem húzza, zabot sem kap.

Ilyesforma választ tervezek az érdekelt freiburgi hatóságok, közelebből Kathrin Hintsch számára. Utóiratként esetleg megjegyzem még, hogy a minisztérium döntését publicisztikai munkásságom hivatalos elismerésének fogom fel, és hogy egyébként sincs okom panaszra. Egyrészt, mert a freiburgiak úgyis postázzák útiköltségüket, amelyet a tavalyi megállapodás értelmében visszakövetelnek majd az Ezeréves Örökségtől, másrészt, mert a nemzeti kulturális tőkfejek jóvoltából többletjövödelemhez jutok, hiszen válaszatmagyarul és német változatban is megjelentetem.

Eörsi István
író

– Állatok királya?... Ugyan, hiszen demokrácia van! Önnek jogában áll menekülni, lapulni, kegyelemért könyörögni

MARABU RAJZA

mus győzelmétől azt lehetett várni, hogy a demokratikus intézményrendszer játékszabályai racionalizálják és korlátok közé szorítják a hatalomvágyat. A pluralizmus erényei azonban csak felemásan bontakoztak ki, részben a demokratikus tradíciók és a citoyen-polgárság hiánya, részben társadalmunk brutális kettéosztottsága miatt. A baloldal nagy része aligha érdemel demokratikus bizalmat, mert ideológiailag, életrajzilag és egzisztenciálisan is a pártállami múltban gyökeredzik. A jobboldal pedig még mindig inkább a félféudális Horthy-rendszerbe illene bele, mint a mai Európába. Túlnyomórészt nacionalista és rasszista, kedvenc időtöltése, hogy a Trianonban kapott, nyolcvanaszandós sebeit mutogatva bizalmatlanságot és félelmet ébresszen úgyszintén sebzett, nacionalista és rasszista szomszédaiban.

Mihelyt a Fidesz-vezetőség körében

alakítgatja a maga hierarchikus rendjét: a hierarchia minden pontján egy-egy orbánviktor uralkodik. (Más írásaimban sasváriszilárdoknak neveztem ezeket a saját véleményükről patetikusan lemondó, illeszkedő funkciófigurákat, de most az egyszerűség kedvéért maradok a rendszergazda nevével.)

Hazám kulturális minisztériumában vajon melyik orbánviktor döntött úgy, hogy a baden-württembergi kultuszminisztériummal kötött megállapodást megszegve ne fizessék ki az én útiköltségemet? Ezen a kérdésen nem érdemes törnöm a fejemet. A döntés okát viszont fejtegetés nélkül kitalálom. Minthogy cikkeimbem támadtam Orbán Viktort és a Fideszt, nem tartozom a nemzethez, sőt a nemzet ellensége vagyok, így hát rám nem érvényesek a minisztérium megállapodásai. Ha egyszer majd emberrablók fogságába esnek, Balla Zsófia, Bodor Ádám meg én, a fejemet rá, hogy